

U N I V E R S I T Y   O F   B E R G E N

Faculty of Psychology

Langvarig sykefravær og arbeidsrettet rehabilitering - prognostiske faktorer for retur til arbeid

Dissertation for the PhD degree

Irene Øyeflaten

Main supervisor: Professor Hege R. Eriksen

Co-supervisors: Professor Camilla M. Ihlebæk, Professor Stein Atle Lie

Vitenskapelig miljø

Bakgrunn

- Kortvarig sykefravær 60%
- Langvarig sykefravær
  - >4-8 uker
  - Muskelskjelettplager, mentale- og uspesifikke plager
  - Komplekse årsaker
- Helsegevinster av arbeid
- Arbeidsrettet rehabilitering
  - Retur til arbeid
  - Læring og mestring

Definisjoner

- **Risikofaktor**

Biologisk egenskap eller adferd som øker sannsynligheten for å utvikle eller dø av en sykdom.

- **Prognostisk faktor**

Tilstand eller egenskap ved pasienten som kan brukes til å beregne sannsynligheten for ulike utfall etter sykdom, inkludert tilbakevending av sykdom eller ny sykdom.

- Prognostiske faktorer for retur til arbeid sier noe om prognosen for å jobbe, gitt visse kjennetegn ved den sykmeldte.

Overordnet mål

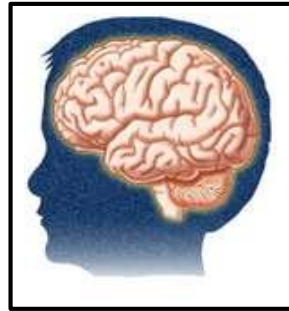
- Målet var å undersøke individuelle prognostiske faktorer for retur til arbeid hos sykmeldte personer som har deltatt i arbeidsrettet rehabilitering.
- Individfaktorer
  - Alder og kjønn
  - Sosioøkonomisk status
  - Helse og funksjonsevne
  - Kognisjoner

Kognitiv aktiveringsteori om stress (CATS)

belastning/krav

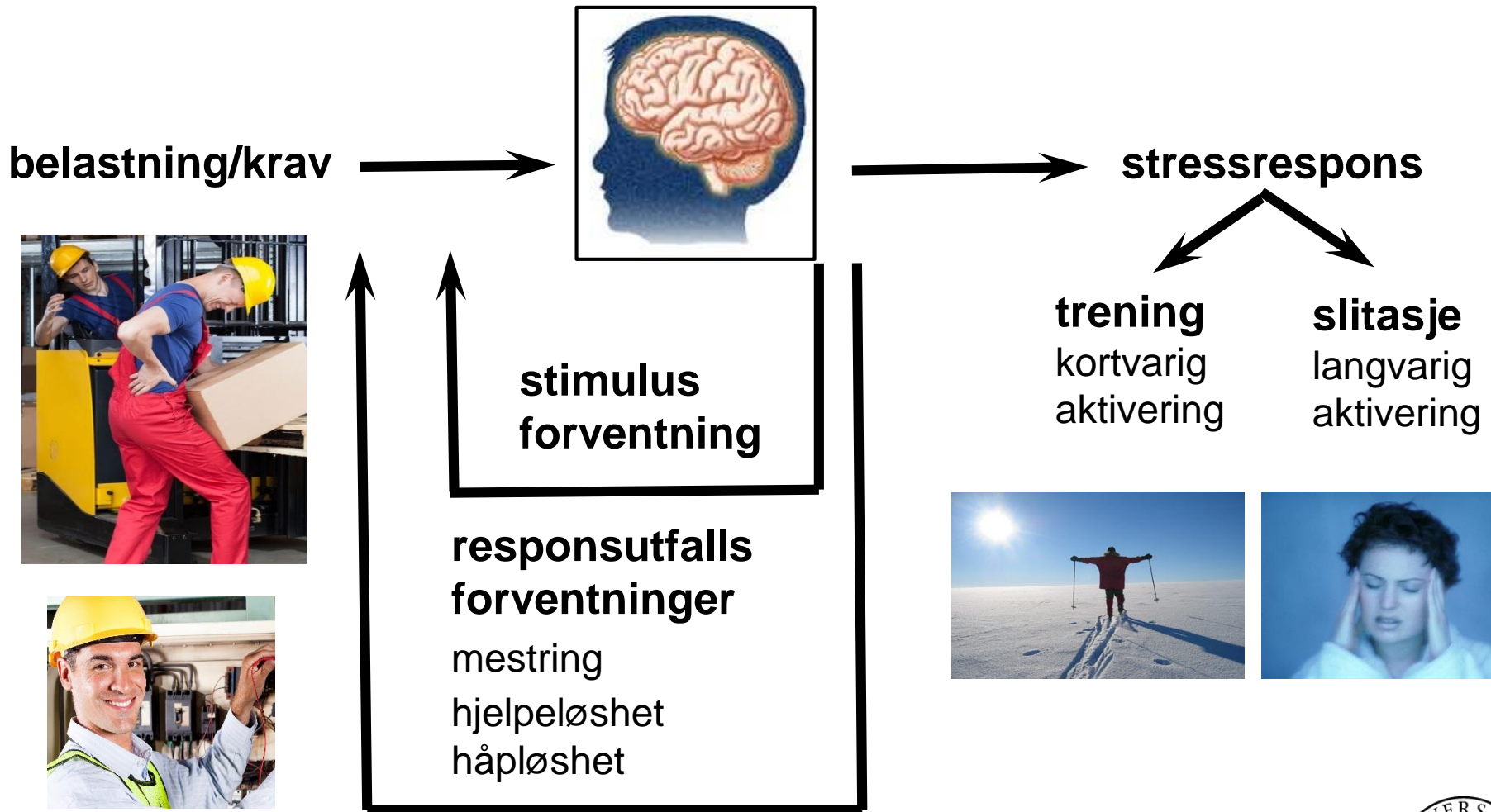
stress
stressor
stimuli

stressrespons

kroppslige reaksjoner

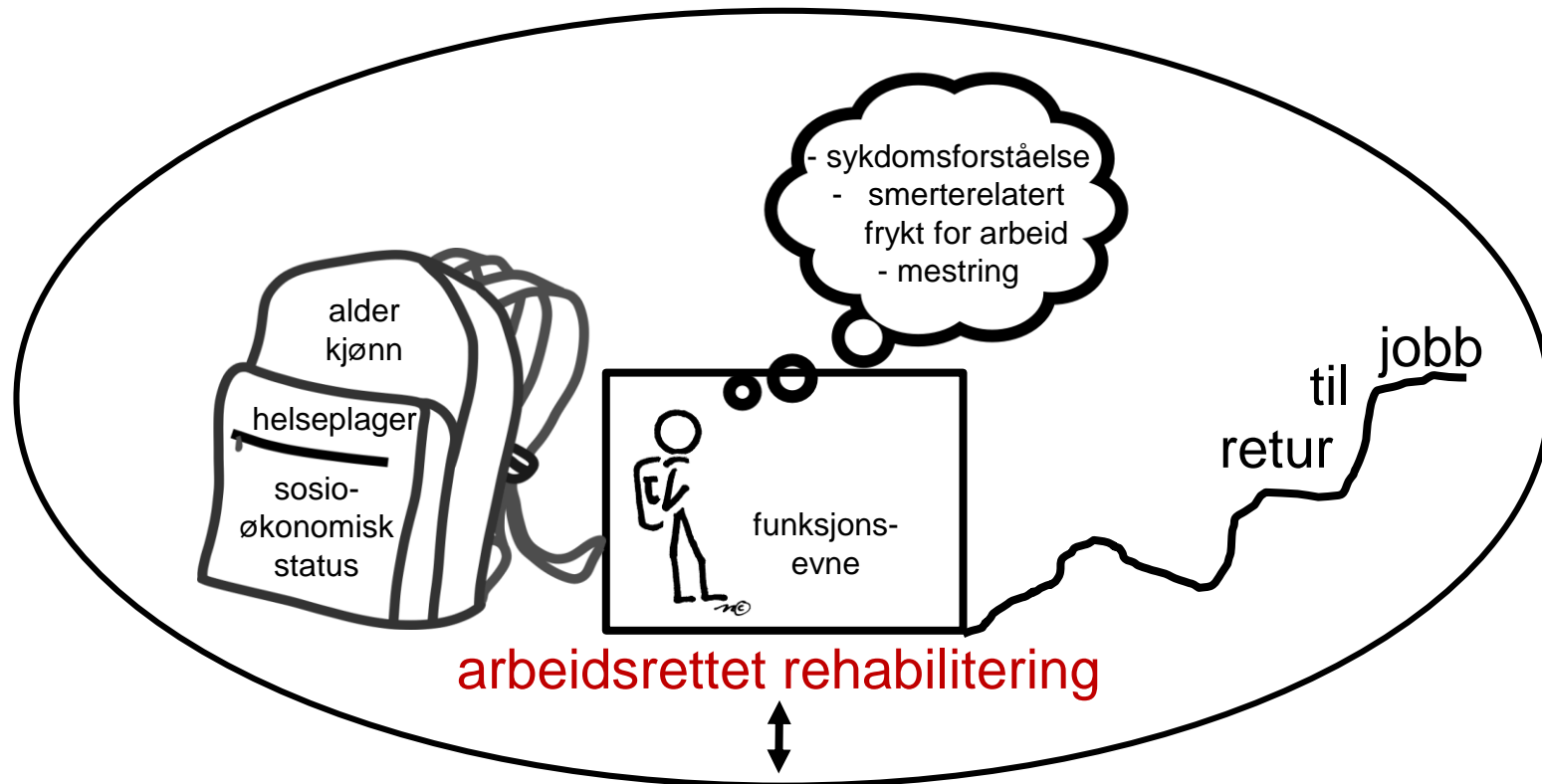
Kognitiv aktiveringsteori om stress (CATS)

Kognitiv modell for retur til arbeid

omgivelsefaktorer familie og arbeid

aktører utenfor rehabiliterings-settingen
lover og regelverk

Deltakere

Tre kohortstudier

1. N=135
  2. N=1155
  3. N=584
- 9.3 – 10.5 mnd. sykmeldt
  - Flest kvinner
  - 44 – 46 år
  - Oppfølging fra 1 – 4 år

Artikkel 1
N=135

Hypotese 1

Individets egne tanker og forståelse av helse og helseplager vil være viktigere for retur til arbeid enn helseplagene alene

Hypotese 2

Sosioøkonomisk status i form av utdanningsnivå og yrke vil predikere retur til arbeid

Hypotese 3

Prosessen tilbake i arbeid vil være kompleks og ulik for forskjellige subgrupper av deltakere i arbeidsrettet rehabilitering

Problemstillinger

- Vil helseplager, utdanning, sykdomsforståelse, smerterelatert frykt og mestring predikere manglende retur til arbeid?
- Hvilke variabler forklarer variansen i den viktigste prediktoren for manglende retur til arbeid?

SCANPIX

uib.no

ORIGINAL REPORT**PROGNOSTIC FACTORS ASSOCIATED WITH RETURN TO WORK
FOLLOWING MULTIDISCIPLINARY VOCATIONAL REHABILITATION***

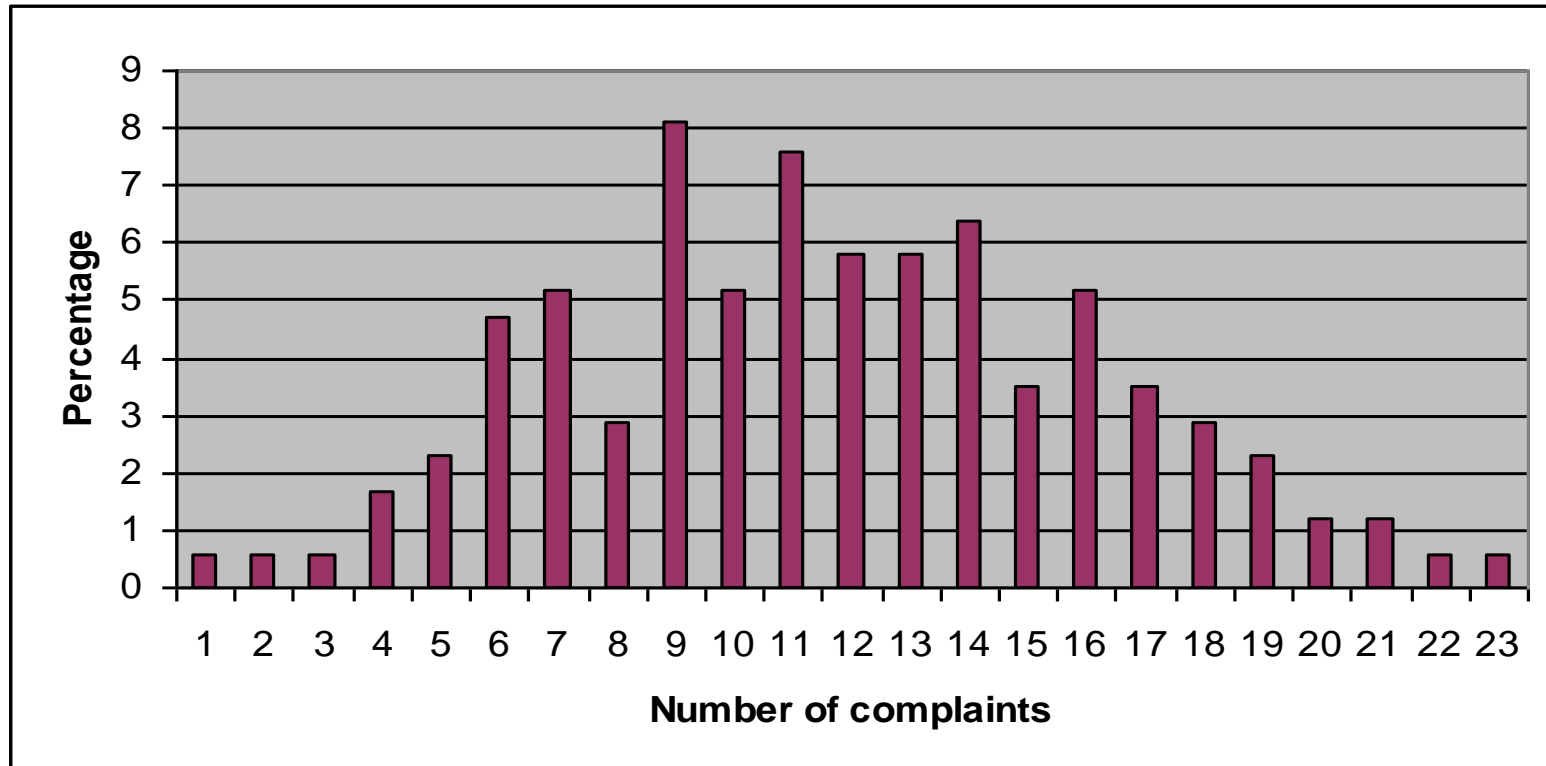
Irene Øyeflaten, Cand. san.¹, Mari Hysing, PsyD^{2,3} and Hege R. Eriksen, PhD^{4,5}

From the ¹Rauland Vocational Rehabilitation Centre, Rauland, ²Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Haukeland University Hospital, ³Department of Biological and Medical Psychology, ⁴Department of Education and Health Promotion and ⁵Unifob Health, University of Bergen, Bergen, Norway

- **Utvalg**
N=135, 64% kvinner
- **Utfallsmål**
Arbeid / ikke arbeid ved 3 mnd. og 12 mnd.
- **Statistikk**
Logistisk regresjon og multippel regresjon

Komorbiditet

Prosentvis fordeling subjektive helseplager

Gjennomsnitt = 12, SD = 4.6, min = 1, max = 23

Subjektive helseplager

Mest rapporterte helseplager

	%
Tretthet	83.7
Nakke smerter	81.5
Hodepine	75.6
Søvnproblemer	71.9
Tristhet/depresjon	70.4
Korsrygg	68.9
Skulder	67.4
Arm	57.0
Øvre rygg	51.9
Svimmelhet	43.0

Hovedfunn

Smerterelatert frykt for arbeid predikerte manglende retur til arbeid ved 3 mnd og 12 mnd (OR=3.8 og 9.5)

49% av variansen av smerterelatert frykt var forklart av

- Lav utdanning (18%)
- Mye helseplager (19%)
  - Muskelskjelettplager
  - Mentale plager
- Sykdomsforståelse (18%)
  - Personlig kontroll
  - Konsekvenser
  - Varighet
- Mestring (1%)

Artikkel 1
N=135

Artikkel 2
N=1155

Hypotese 1

Individets egne tanker og forståelse av helse og helseplager vil være viktigere for retur til arbeid enn helseplagene alene

Hypotese 2

Sosioøkonomisk status i form av utdanningsnivå og yrke vil predikere retur til arbeid.

Hypotese 3

Prosessen tilbake i arbeid vil være kompleks og ulik for forskjellige subgrupper av deltakere i arbeidsrettet rehabilitering.

Problemstilling

- Vil smerterelatert frykt for arbeid være en mediator for effekten av muskelskjelettplager, mentale plager, dårlig funksjonsevne og utdanningsnivå på antall dager med helserelatert ytelse i løpet av oppfølgingsperioden på 3 år og 4 mnd.?

RESEARCH ARTICLE

Open Access

Subjective health complaints, functional ability, fear avoidance beliefs, and days on sickness benefits after work rehabilitation – a mediation model

Irene Øyeflaten^{1,2*}, Jon Opsahl², Hege R. Eriksen^{2,3}, Tore Norendal Braathen^{1,4}, Stein Atle Lie⁵, Søren Brage⁶, Camilla M. Ihlebæk⁷ and Kyrre Breivik²

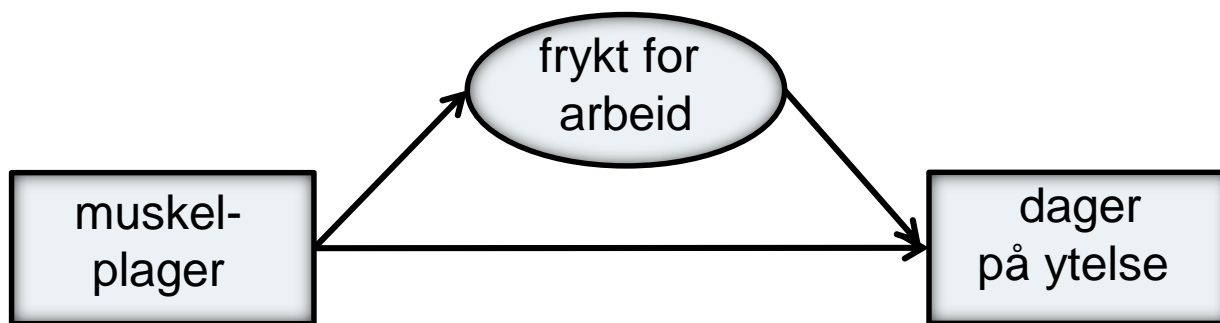
- **Utvalg**
Multisenterstudie: 8 klinikker
N=1155, 69% kvinner
- **Utfallsmål**
Antall dager på helserelatert ytelse
3 år og 4 mnd.
- **Statistikk**
Strukturelle regresjonsmodeller (SEM)

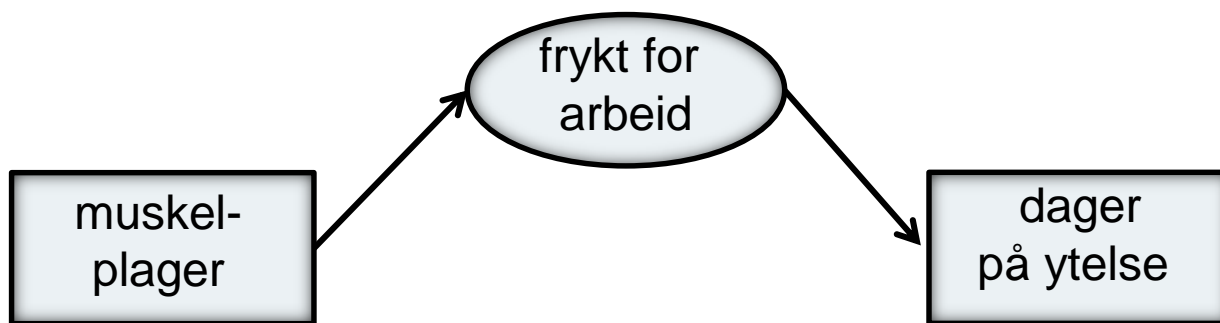
Medieringsmodell

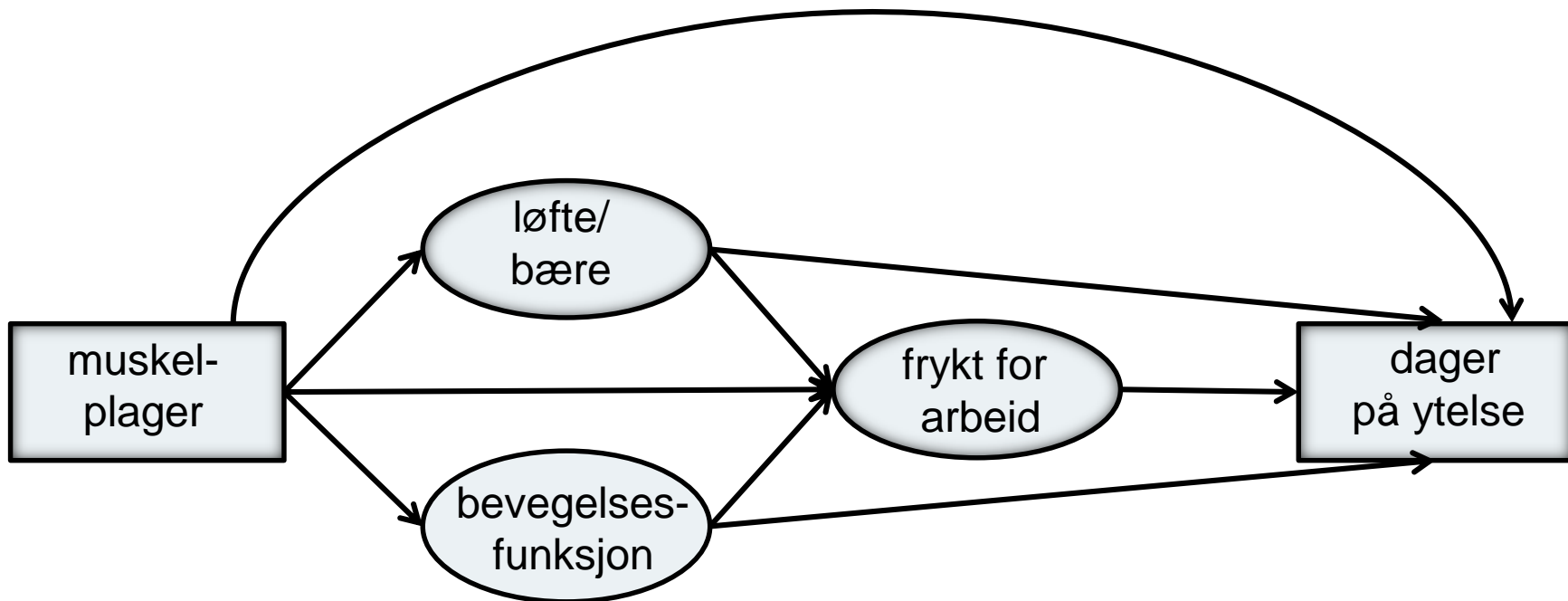

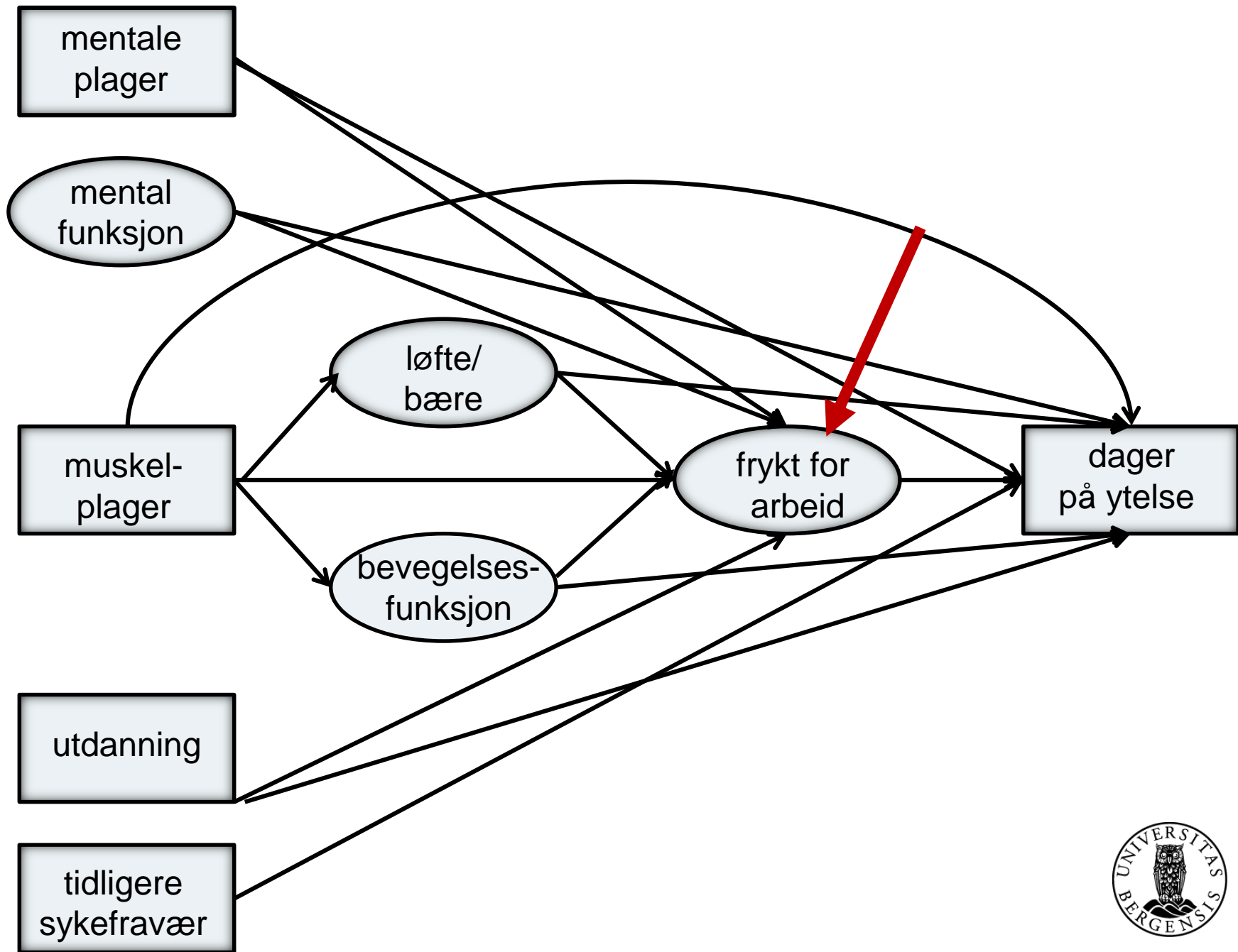
Medieringsmodell

Medieringsmodell

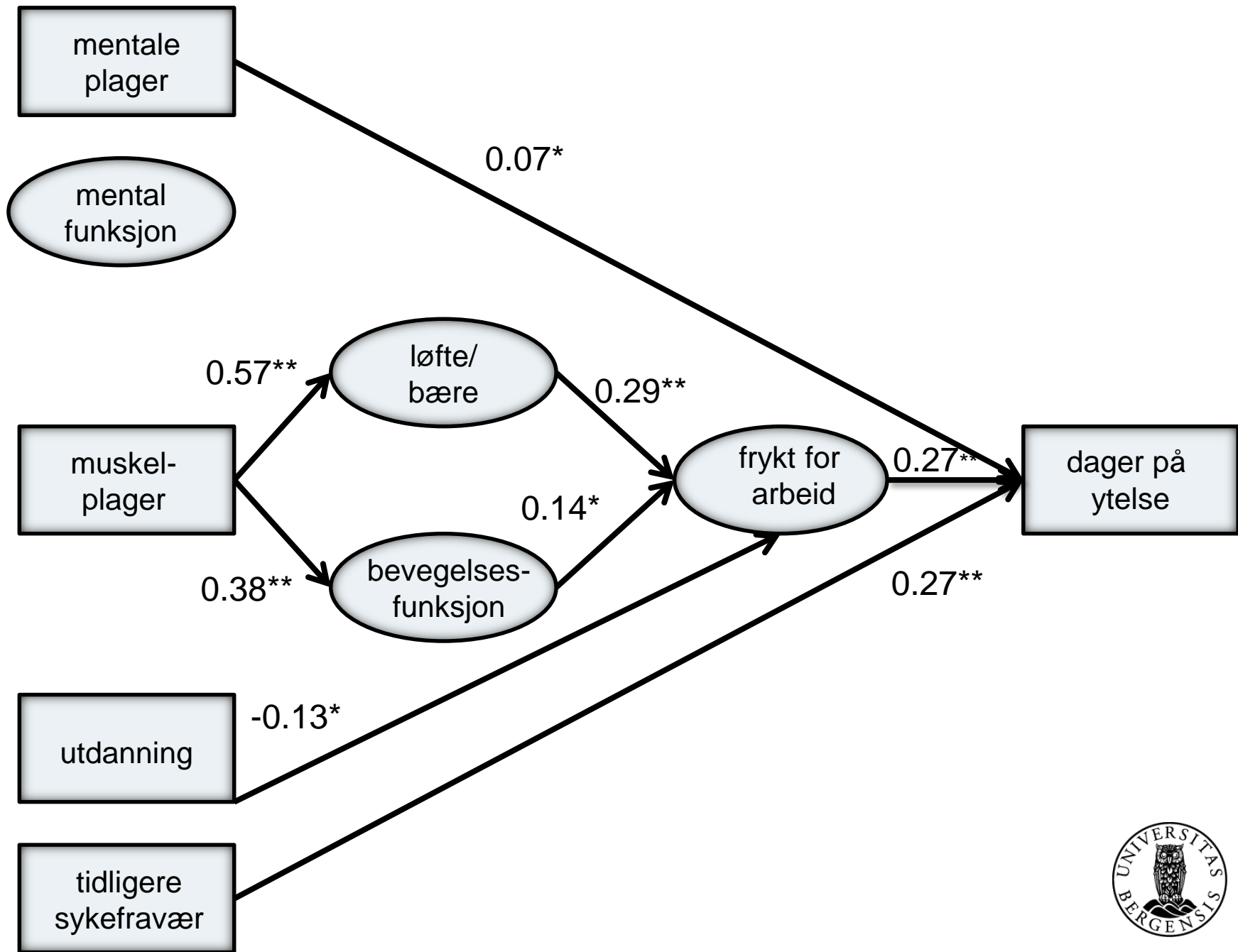

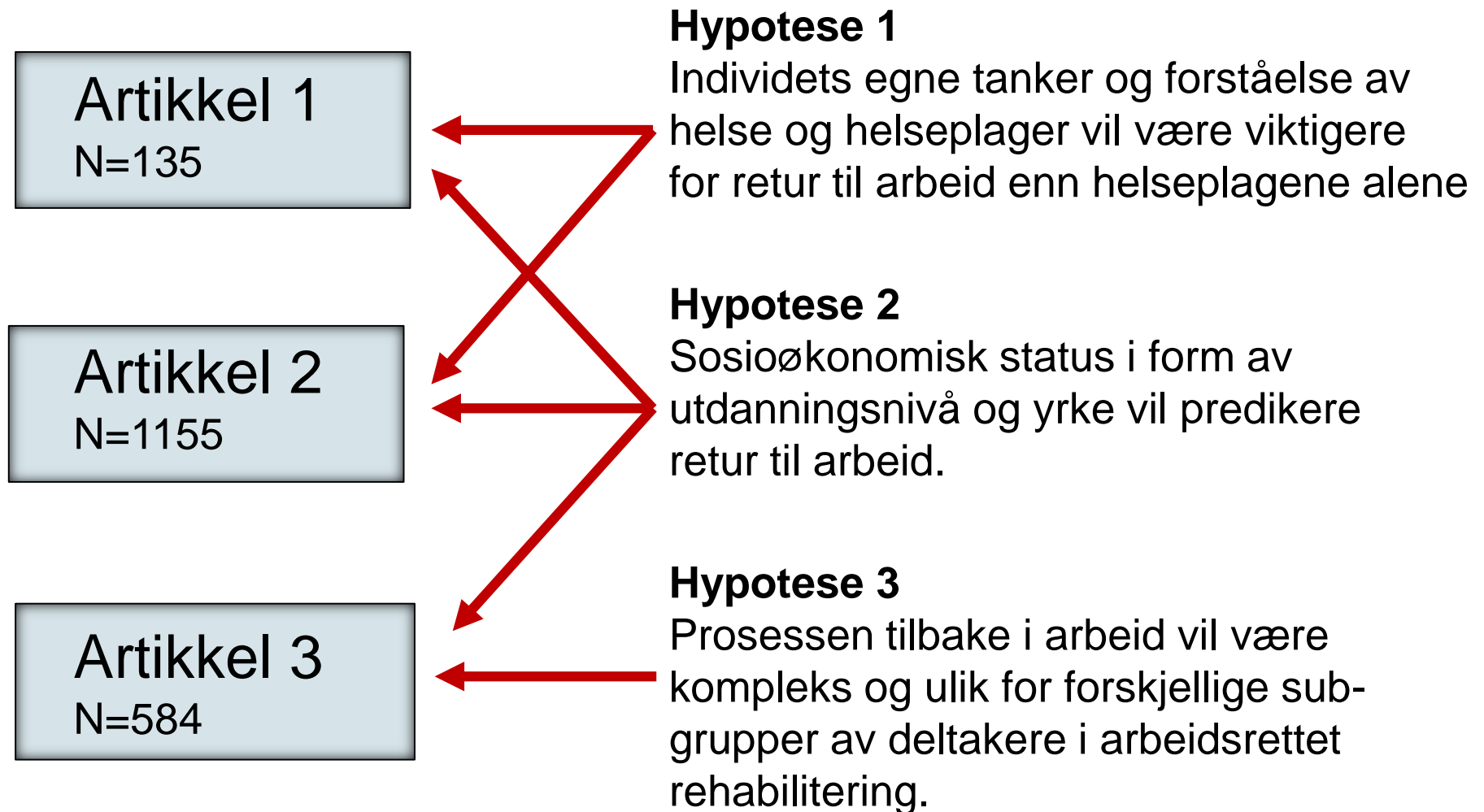

Resultater

Problemstilling

Vil alder, kjønn, diagnose, yrke og lengde på tidligere sykefravær predikere ulike sannsynligheter

- 1) for å **VÆRE** i arbeid eller på ytelse
- 2) for å **SKIFTE** mellom arbeid og ytelse

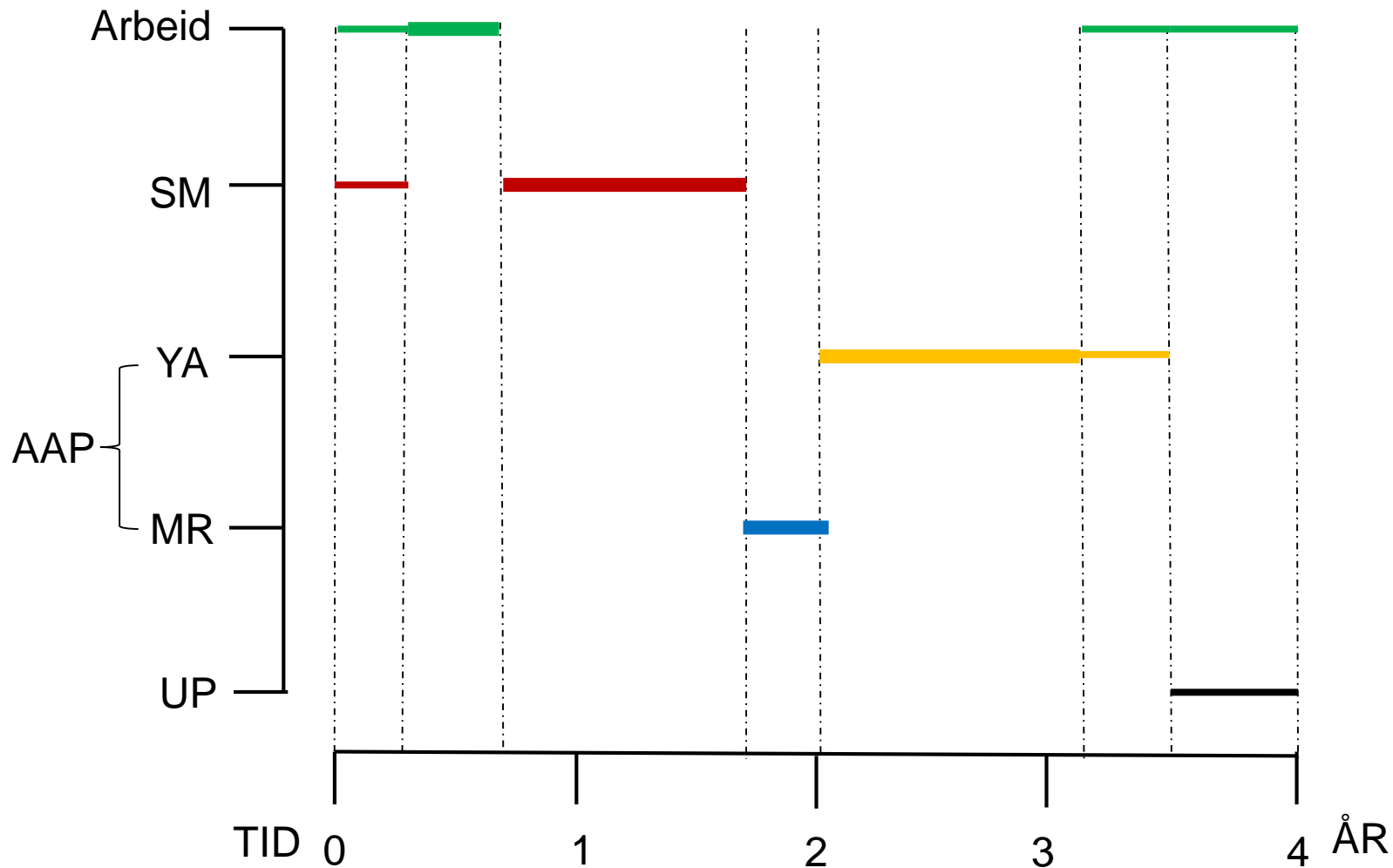
Prognostic Factors for Return to Work, Sickness Benefits, and Transitions Between These States: A 4-year Follow-up After Work-Related Rehabilitation

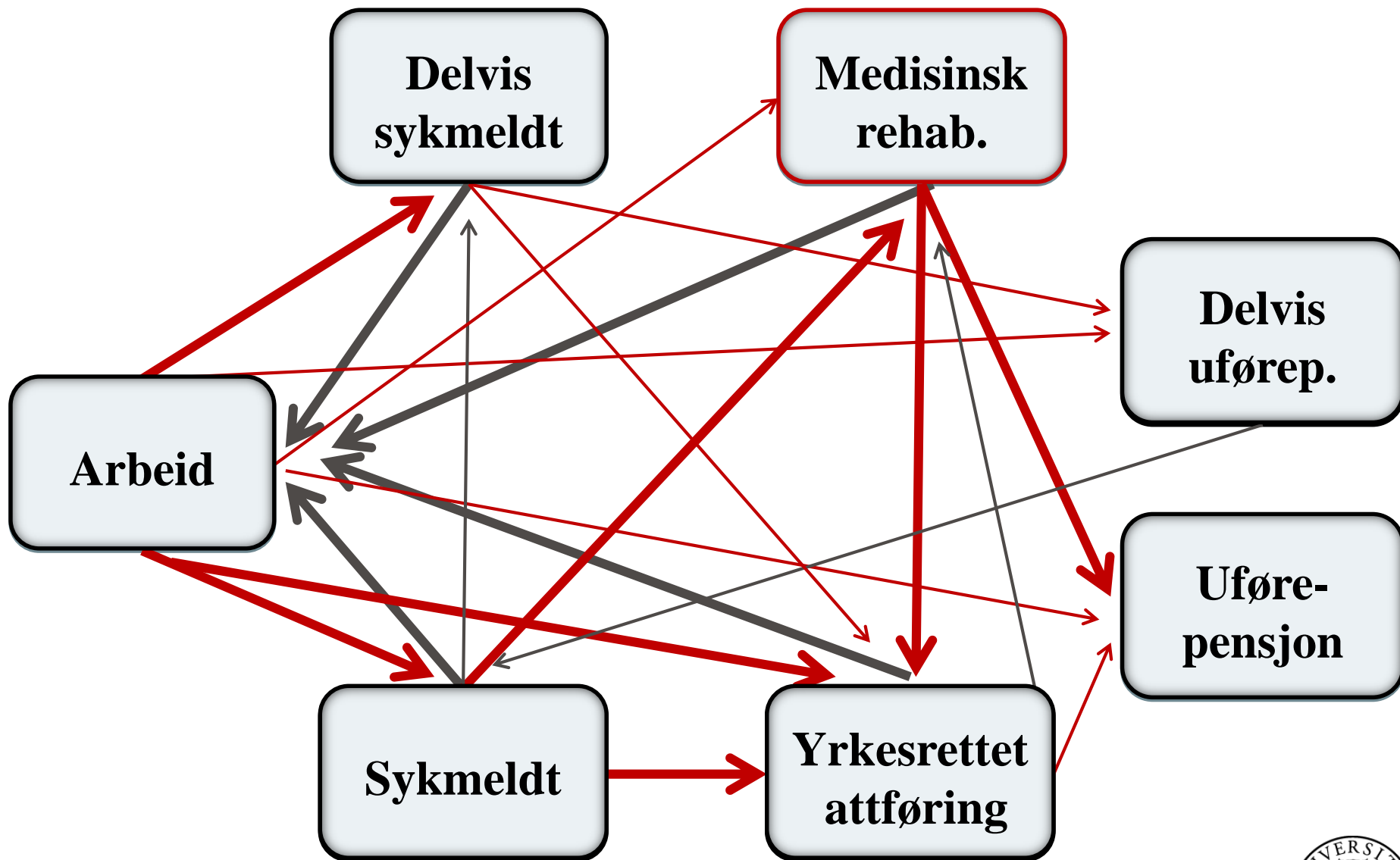
Irene Øyeflaten · Stein Atle Lie · Camilla M. Ihlebæk ·
Hege R. Eriksen

- **Utvalg**
N=584, 66% kvinner
- **Utfallsmål**
Flertilstandsmodell med 7 utfallsmål over 4 år
- **Statistikk**
Proporsjonale hazarder regresjonsmodeller

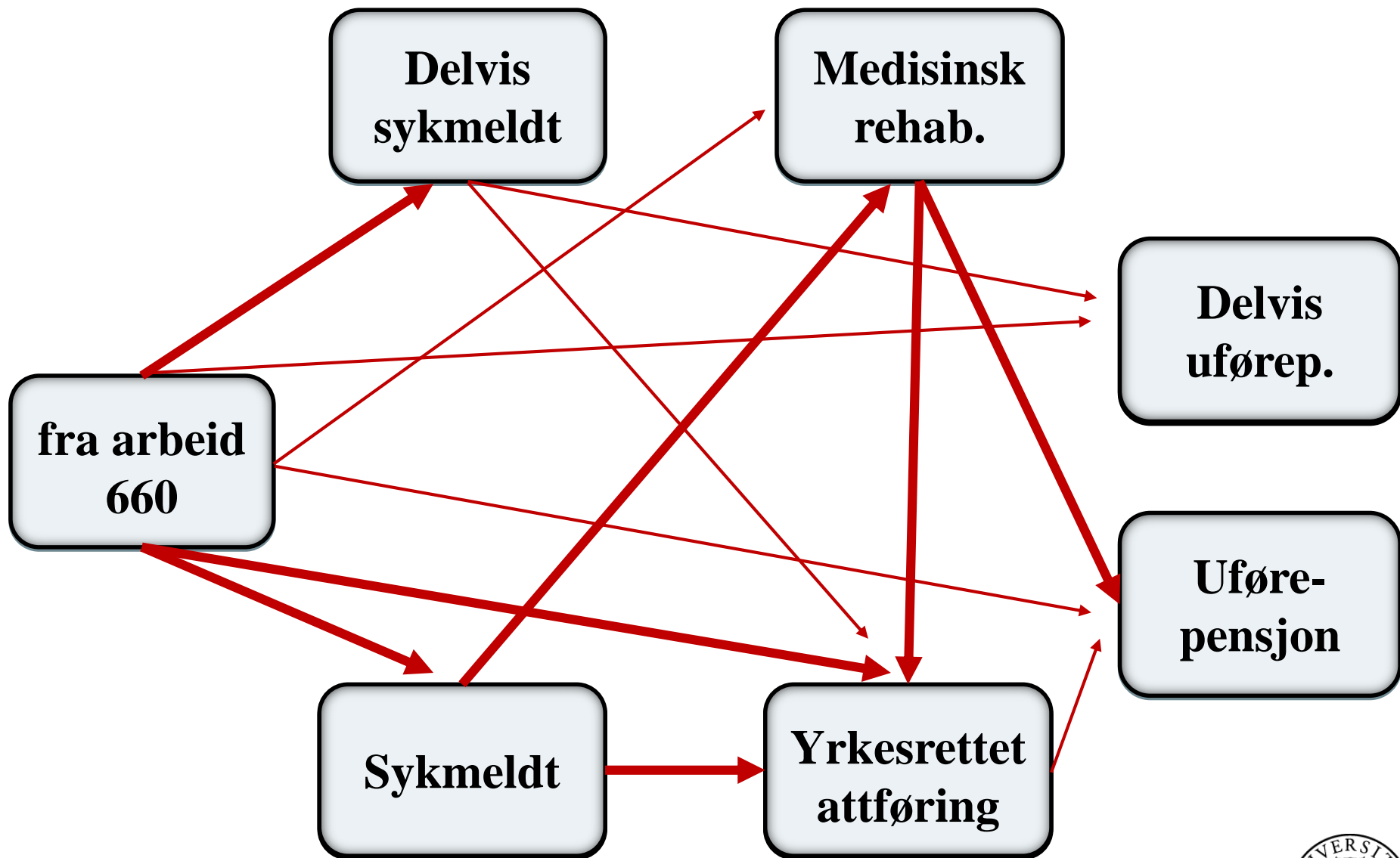
Eksempel på komplekst forløp for retur til arbeid

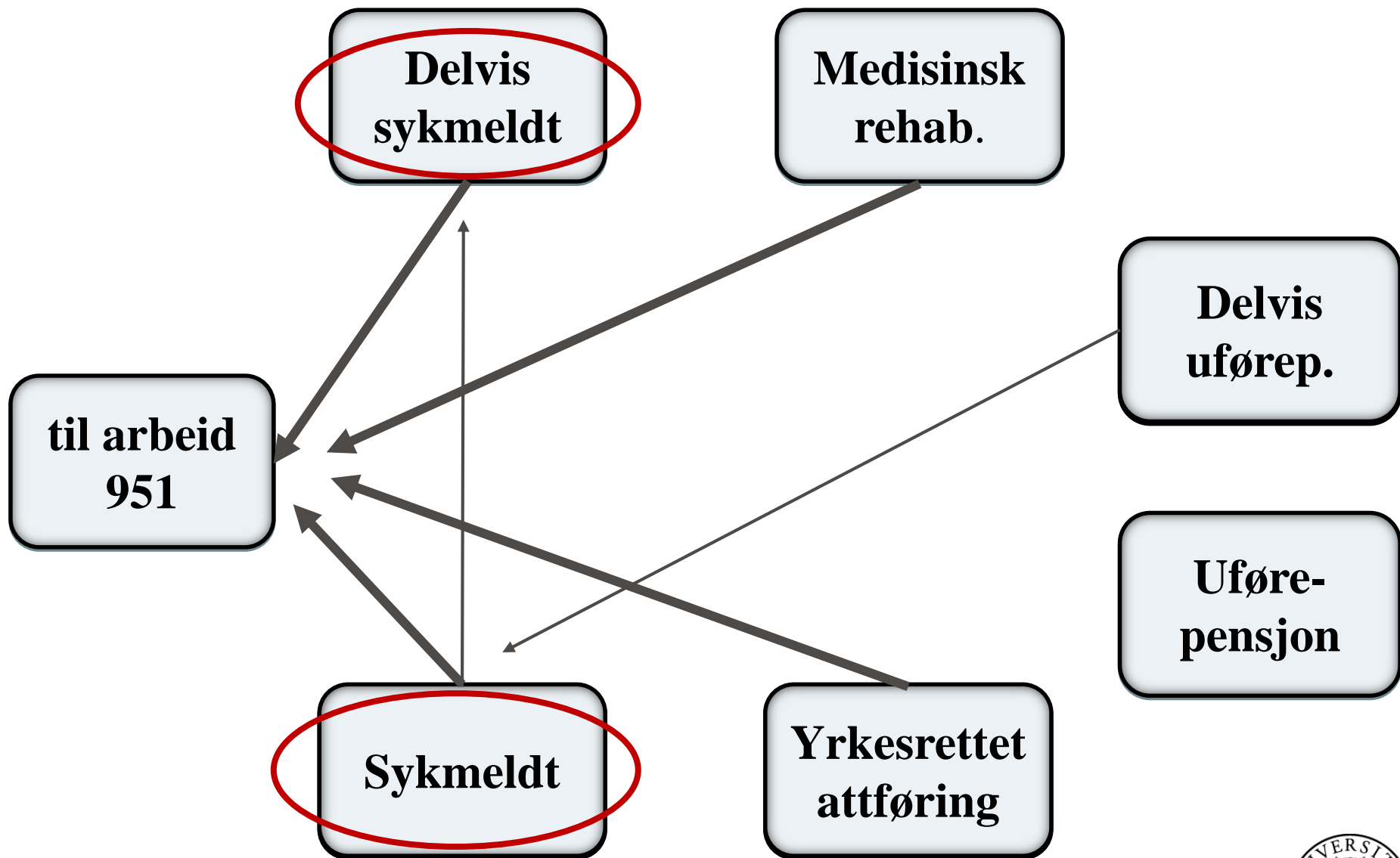

Totalt 2165 skift (gjennomsnitt: 4, spenn: 0-18)

Prognostiske faktorer for å **VÆRE** i arbeid eller på en ytelse

kvinner

diagnose

sykmeldingslengde

manuelt arbeid

lavere sannsynlighet

for å være i arbeid

&

høyere sannsynlighet for

uførepensjon

Prognostiske faktorer for å **SKIFTE** mellom arbeid og ytelse

kvinner

lavere sannsynlighet
for å gå tilbake til arbeid,
men ikke
høyere sannsynlighet for
å forlate arbeid.

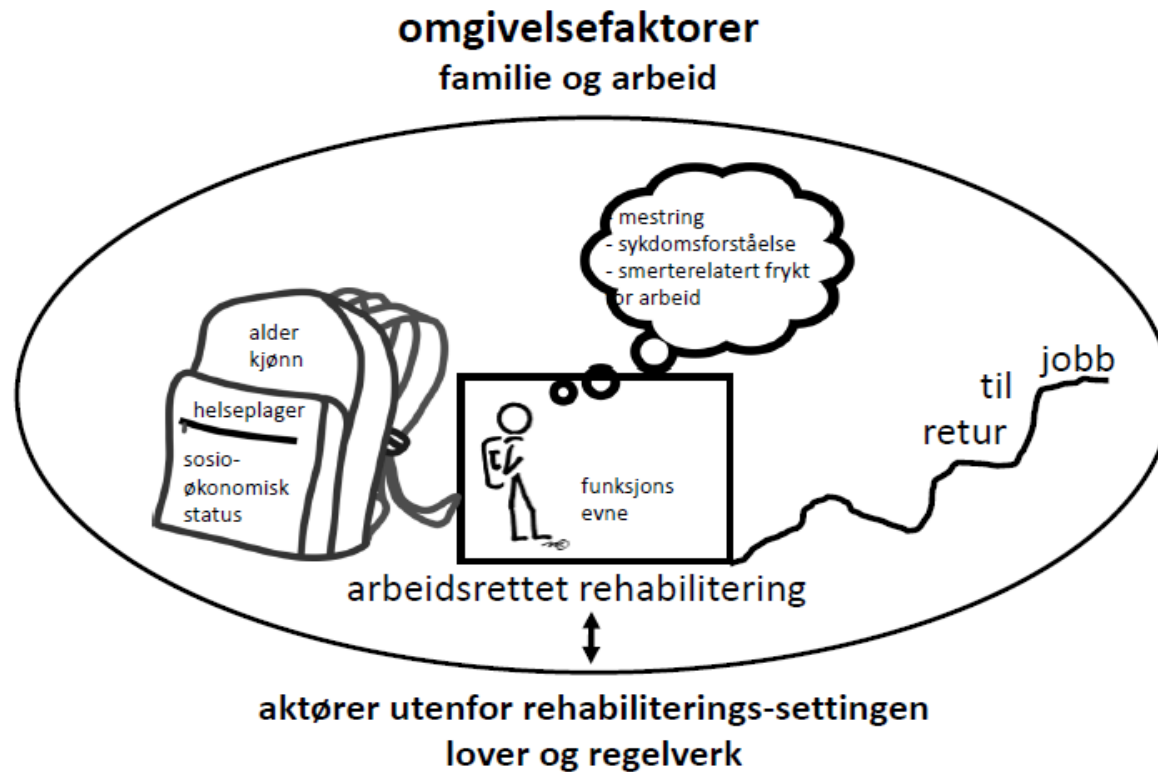
psykisk diagnose

- lavere sannsynlighet
for å skifte til full sykmelding
enn muskelskjelett diagn.
- høyere sannsynlighet
for å være på
full sykmelding

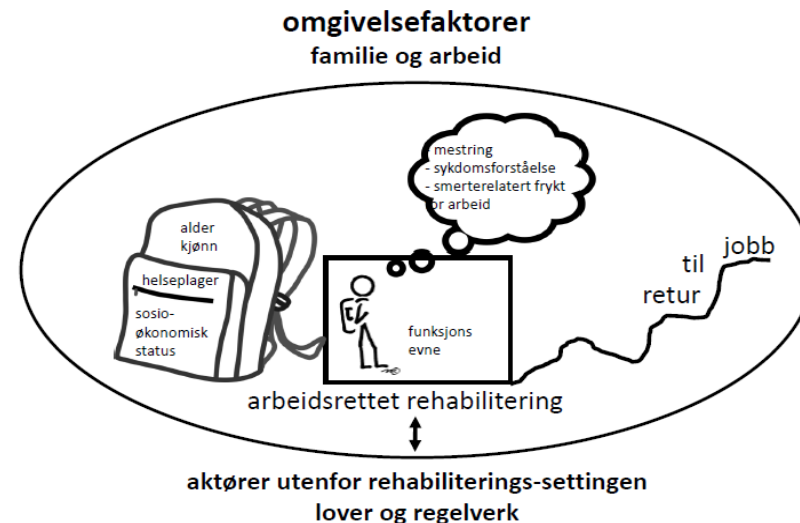
Oppsummering

- Prosessen tilbake i arbeid kan være lang og komplisert.

Oppsummering

- Prosessen tilbake i arbeid kan være lang og komplisert.
- Retur til arbeid er ikke kun påvirket av helseplager, men også av funksjonsevne og kognisjoner.
- Deltakere med lav utdanning og manuelt arbeid har lavere sannsynlighet for retur til arbeid.
- Implikasjoner for praksis.

UNIVERSITY OF BERGEN

Faculty of Psychology